

KÖNYVEKRŐL

Ollé János, Papp-Danka Adrienn, Lévai Dóra, Tóth-Mózer Szilvia és Virányi Anita (2013): Oktatásinformatikai módszerek. Tanítás és tanulás az információs társadalomban

ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 150 o.

A Z-generáció iskolája

Kiváló oktatás-módszertani könyv jelent meg az Eötvös Kiadó gondozásában, melyben a szerzők bemutatják, milyen is lehetne az a tanulási környezet, amely alkalmas lenne a mai technicizált világban a gyerekek oktatására.

A könyv *hat fejezetre* oszlik, szinte mindegyik más-más szerző munkája, egyedül *Ollé János* írt két fejezetet. Ugyan a sokszerzőség miatt néhány esetben ismétlődések fedezhetők fel, ám ez inkább előnyére válik a könyvnek, hiszen lényeges gondolatokat fogalmaznak meg. A fejezetek inkább önálló tanulmányoknak tekintendők, melyek irodalomjegyzékkel zárulnak.

Már az első oldalon leszögezi *Ollé János*, az *első fejezet* szerzője, hogy világunk megjósolhatatlan irányba halad, melynek következtében egyszerűen lehetetlen megbecsülni, hogy a mai fiataloknak mire lehet majd szüksége 20-30 év múlva, amikor még mindig csak fiatal felnőttek lesznek. Milyen igény is fogalmazódhat meg ilyen közegben az iskolával kapcsolatban? A jól ismert válasz az egész életen át tartó tanulás képességének kialakítása. De hogyan és mit csinálhat ilyen feltételek között az iskola, illetve ténylegesen megfelel-e a mai iskola ennek a kívánalomnak? A szerző szerint mintha az iskola világa és a hétköznapi élet nem ugyanannak a technikai és társadalmi környezetnek lennének a részei. A diákokat egészen más környezet veszi körül otthon és az iskolában. A legtöbb tanuló otthoni íróasztalának természetes kelléke a számítógép, míg az iskolában ez csak elvétve fordul elő. Az iskolatáskának sem része a számítógép. Holott a diákok természetes módon használják ezt az eszközt, ebbe a közegbe születtek bele, ezért sokan használják a „digitális bennszülöttek” vagy „digitális nemzedék”, illetve „netnemzedék” kifejezéseket. A diákok, hazatérve az iskolából, szinte azonnal leülnek számítógépük elé és folytatják az iskolában megkezdett diskurzusokat, csak már az online közösségi portálokon keresztül. A pedagógusok és a szülők ebben a vonatkozásban „digitális bevándorlóknak” tekinthetők, akik, jobb esetben, most tanulják a számítástechnika elemeinek használatát, nem ritkán a diákok segítségével, ami érdekes és újfajta helyzetet teremt a generációk között. A szerző szerint az iskolának ki kellene használnia a számítógépes technika adta lehetőségeket, nyitni, nem a zárt falak között maradni. Ettől az iskola tudásformáló szerepe nem fog veszélybe kerülni, hanem új értelmet nyer. *Ollé* szerint ma már nem az információ a legfontosabb érték, hanem az idő, s ennek felhasználását kell minél hatékonyabbá és eredményessé tenni.

Az információs társadalom gyermekképét *Tóth-Mózer Szilvia* elemzi részletesebben a *második fejezetben*. Más tulajdonságokkal jellemezhetőek azok a gyerekek, akik már olyan világba születtek, ahol mindennapos a számítógép és az internet használata, mint azok, akik felnőttként ismerkednek meg ezekkel a lehetőségekkel. A digitális bennszülötteknek nevezett gyerekek számára természetes a sokcsatornás figyelem. Egy rutinos internetező egyszerre több ablakot figyel, dokumentumot kezel, zenét hallgat, chatel, nyitva van a postafiókjá. Jellegzetes a sok képi elem, a multimédiás anyagok használata. Böngészés közben olvas is az egyén, de ez az olvasás más, mint amikor egy könyvet olvasunk, vagy a tananyagban leckéről leckére, lineárisan haladunk. Csak rövidebb szövegeket olvasunk, melybe több hiperlink ágyazódik. A vizualitás sokkal nagyobb szerepet játszik (kiemelések, ábrák, táblázatok). Az *X-*, majd az *Y-generáció* tagjait követik az 1995 után születettek,

akiket Z-generációnak neveznek. Nekik már természetes eszköz a mobiltelefon és az interneteléréssel rendelkező számítógép. A netgeneráció tagjai bármikor elérik egymást, ami kihat a kapcsolattartásra és az érzelmek azonnali megosztására, kezelésére, ami miatt körükben alacsonyabb frusztrációtűrés figyelhető meg. A nyelvhasználat és a kommunikáció is érdekes változatokat mutat a fiatalok életében. Egy-egy internetes fórumon található szövegben igen sok az idegen nyelvű, elsősorban angol kifejezés, elgépelés, hangulatjel, melyek szókincse meglehetősen szegényes. De ez nem azt jelenti, hogy ne tudnának más környezetben a korábbi generációknál megismert stílusban írni, vagyis a különböző szinterekhez más-más stílusban közelíteni. Érdekes jelenség a hálózatosodás, ami napjainkban külön kutatási terület. A tanulók otthoni kommunikációjuk során sokféle digitális tartalmat osztanak meg egymással, zenéket, videókat, esetleg problémamegoldás során segítenek egymásnak. Aktív tartalom-előállítók, kritikusok és véleményezőik. Sok újság is kéri, hogy olvassák cikkeiket kommenteljk. Ez egyben újfajta lehetőség az információk szelektálására, feldolgozására, tudássá szervezésére, ami az iskola egyik fontos feladata kell legyen a jövőben. A gyerekeket nem tiltani kell a számítógép használatától, hanem értelmes tevékenységeket adni számukra, például különböző információk megkeresése, véleményezése, tudássá alakítása. Az otthon folyó online kapcsolatba akár a pedagógus is bekapcsolódhat, segítve a gyerekek munkáját.

Papp-Danka Aranka tekinti át a *harmadik fejezetben* az információs társadalmon belüli tanulás lehetőségeit. A szerző az IKT szerepét az oktatásban részben könnyítőnek, részben katalizáló jellegűnek látja. Segítségével megteremthető az áttérés a domináns tanárközpontú tanulásról a tanulóközpontú tanulás felé, azonban az oktatás szemléletének változása nagyon lassú, amire a szerző számtalan okot sorol fel, például a szemléletváltás nagyon lassan megy végbe a pedagógusok részéről, a tanároknak nincs kellő tapasztalatuk az IKT-eszközök felhasználási lehetőségeiről, a tanárképzés hiányosságai, a tanulók iskolán kívüli életének figyelmen kívül hagyása, a tanári munka körülményei, valamint a pedagógusok úgy tanítanak, ahogyan őket tanították. Utóbbival kapcsolatban sokunknak van tapasztalata a tanárjelöltek óráinak látogatása során is. Sok esetben hiába tanulnak képzésük során modern pedagógiai, tanulásszervezési módszereket, mégis a legtöbben hagyományos, frontális órát tartanak. A szerző szerint az online létnek sajnos szinte semmilyen hatása nincs a tanulási szokásokra, amivel vitába szállnék, mert egyre több tankönyv ajánl különböző webhelyeket a további ismeretszerzéshez, készítenek iskolák olyan projekteket, amelyekhez online felület is készül. De ezek ténylegesen nem tekinthetők általánosan elterjedt szokásnak, pedig a lehetősége megvan. És ami a legfontosabb, a tanulók igényelnék. A tanulásban egyre inkább erősödik a nonlinearitás, a böngészés során való ide-oda ugrálás, a korábbi lineáris, leckéről leckére való haladás helyett. Ám ez segíti a holisztikus szemlélet és a divergens gondolkodás formálódását, amire biztosan nagy szüksége lesz a felnövekvő generációnak. A fiatalok számára természetes, hogy a jelenségek felvehetők, majd újra lejátszhatók, nem érdemes azokat leírni. Új fogalomként jelenik meg a digitális tolltartó, ami több, a tanárok által is használható lehetőséget foglal magában, például online dokumentumkezelés, virtuális közösségi felületek, prezentációkezelés, online fogalomtérkép, Wikipédia, YouTube, blog. A szerző tanácsokat ad mindezek oktatásban való használatához.

A *negyedik fejezetben Lévai Dóra* a pedagógusszerepet és a pedagógusoktól elvárt kompetenciákat elemzi az információs társadalomban. A szerző számba veszi a tudományos szerepértelmezést, a társadalmi elvárásokat, a szülők igényeit, a tanulók elvárásait és azt, hogy mindezek hogyan egészülnek ki az információs társadalomban. Ezek közül kiemeli a pedagógus részéről is az élethosszig tartó tanulás szükségességét, különös tekintettel az IKT-kompetenciákra. A szerző a 86. oldalon egy felsorolást is ad a tanárok számára fontos IKT-kompetenciákról, például szakmai híroldalakat tanulmányoz (mind pedagógiai témájúakat, mind saját szaktárgya vonatkozásában), kollégáival is értekezik online módon, bekapcsolódik diákjai online tevékenységébe, van személyes blogja vagy honlapja, saját készítésű bemutatóanyagokkal rendelkezik, melyeket közzétesz, illetve online fogadóórát tart.

Az *ötödik fejezetben Ollé János* mutatja be a korábbi, didaktikával foglalkozó könyvekben is helyet kapó oktatási módszereket és tanulásszervezési lehetőségeket, melyeket kiegészít azzal, hogy ezek miként jelenhetnek meg az információs társadalom iskolai gyakorlatában.

Könyvekről

A könyv komoly érdeme a *hatodik fejezet*, *Virányi Anita* írása, melyben a korábbi hagyományos didaktika könyvektől eltérő módon, a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési lehetőségeit mutatja be az információs társadalom biztosította lehetőségek fényében. A fejezet rendkívül értékes a tanárjelöltek számára, hogy tisztában legyenek a különböző fogyatékoságokkal, képesek legyenek az ilyen tanulók integrált nevelését megvalósítani a megfelelő gyógypedagógiai szakember segítségével. A szerző bemutat olyan informatikai fejlesztéseket, amelyek az egyes speciális hátránnyal rendelkező tanulók igényeit elégíti ki, illetve hangsúlyozza, hogy attól, mert egy tanuló például mozgássérült, még kiváló szellemi képességek birtokában lehet. Kitér a diszlexia, a diszkalkulia és a diszgráfia esetére is, leírja, hogy az ilyen képességzavarral küzdő tanulók esetében fontos az, hogy több idő álljon rendelkezésükre a feladatok megoldásához.

Összefoglalásként kijelenthető, hogy a könyv kiválóan alkalmas a tanárjelöltek bevezetésére az információs társadalom leendő iskolájának világába, jól összefoglalja az abban végzendő fontos tanári tevékenységeket.

Radnóti Katalin